

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

27^E JAARGANG

WOENSDAG 11 NOVEMBER 1942

No. 1399

N.V.
Stoomvaart-Mij. „Nederland“
Amsterdam

N.V.
Rotterdamsche Lloyd
Rotterdam

Eerste Nederlandsche
Verzekering-Maatschappij
op het Leven en tegen
Invaliditeit N.V.
Gevestigd te 's-Gravenhage

Administratiekantoor
Dordrecht
Bellevuestraat 2
Telefoon 5346

Ons Bureau voor
Collectieve Contracten
verstrekt gaarne

Gedocumenteerde
adviezen
voor
Personeelverzekering

ROTTERDAMSCH
BANKVEREENIGING
ROTTERDAM · AMSTERDAM · 'S GRAVENHAGE

KAPITAAL EN RESERVE
f 62.000.000

SAFE LOKETTEN
TER BERGING VAN WAARDEN

150 KANTOREN IN NEDERLAND

Openbare werken en
Conjunctuurbeweging

door **Dr. Ir. A. Baars**
PRIJS f 2.10*

Prijs voor donateurs en leden
van het N. E. I. f 1.50.

In den boekhandel verkrijgbaar
UITGAVE: DE ERVEN
F. BOHN N.V., HAARLEM

Nieuwe belastingbesluiten geven nieuwe
BELASTINGMOEILIKHEDEN

Daarom is voor U van belang

MAANDBLAD GEWIJD AAN
DE BELASTING CONSULENT

BELASTINGVRAAGSTUKKEN

Waarvan de prijs slechts f. 4.— per jaar bedraagt

PROEFNUMMER

OP AANVRAAG

ADMINISTRATIE:
LAAN VAN MEERDERVOORT 1a
DEN HAAG.

R. Mees & Zoonen

Ao. 1730

BANKIERS EN ASSURANTIE-MAKELAARS

ROTTERDAM
AMSTERDAM (Ass.)
's-GRAVENHAGE
DELFT — SCHIEDAM
VLAARDINGEN

BEHANDELING VAN ALLE
BANKZAKEN

BEZORGING VAN ALLE
ASSURANTIËN

V.V.S.

VERLIESPOSTEN-VOORKOMEND-SYSTEEM

BESTAANDE UIT VIER DIENSTEN

Deze tijd is rijk aan veranderingen. Laat daarom Uw onbetaald gebleven oude posten inschrijven bij
DIENST IV VAN HET V.V.S.

VAN DER GRAAF & Co. N.V.
AMSTERDAM C. — AMSTELSTRAAT 14-18

ABONNEERT U OP

DE ECONOMIST

ORGAAN VAN HET NED. ECONOMISCH INSTITUUT

Onder redactie van:

Th. Ligthart, Ch. Raaijmakers,
C. A. Verrijn Stuart, G. M. Verrijn Stuart,
F. de Vries.

De Economist verschijnt den 15den van elke maand. De prijs voor den jaargang bedraagt f 12.00* voor 't binnenland, franco p. v. f 13.40*; voor studenten f 10.50*. franco p. p. f 11.30*; f 13.50 voor het buitenland, bij vooruitbetaling.

Met 1942 begon de één-en-negentigste jaargang:

Proefnummer gratis op aanvraag verkrijgbaar!

Abonnementen worden ook door den boekhandel aangenomen.

UITGAAF VAN DE ERVEN F. BOHN N.V.
HAARLEM — POSTGIRO 5403

De Naamlooze Vennootschap

Maandblad voor den Ondernemingsvorm en het Bedrijfswezen in Nederland en Nederlandsch-Indië
Inhoud October-aflevering 1942 — No. 7. Jrg. 21

Prijsvorming onder de huidige omstandigheden
Prof. Dr. P. P. van Berkum.

Nietigheid van besluiten wegens strijd met het ongeschreven recht. II ..... Mr. W. C. L. van der Grieten.

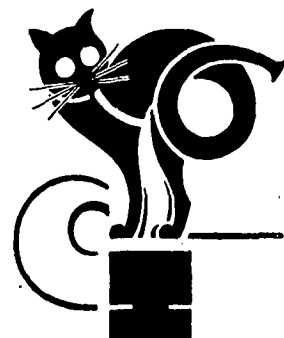
Over het begrip „voortbrengingskosten” voor de toepassing van de vennootschapsbelasting ..... H. J. Hofstra.

Het rechtskarakter der bedrijfsorganisatie en de positie van den ondernemer daartegenover ..... Mr. P. A. Blaisse.

Vragenrubriek. — Boekaankondigiging. — Ontvangen boeken.

Dit nummer is uitsluitend verkrijgbaar bij abonnement.
Abonnementsprijs **f 10,50** per jaar.

Uitgave: H. v. d. Marck's Uitgevers Maatschappij N.V. ROERMOND
POSTREKENING 61631. — OOK VERKRIJGBAAR IN DEN BOEKHANDEL.

DE POST HEEFT GEEN
KATTENOOGEN

EEN

DONKER HUIS
IS EEN KRUIS

MAAK

NUMMER BEL EN BUS
 ZICHTBAAR

PTT

De Scheepsbouw- nijverheid in Nederland

door

Ir. J. W. BONEBAKKER

PRIJS f 1.55* Publicatie no. 16 van het
Nederlandsch Econom. Instituut.

Donateurs en leden **f 1.10**

Verloofbaar in den boekhandel

Uitgave van
DE ERVEN F. BOHN - HAARLEM

TINRESTRICTIE EN TINPRIJS

door M. J. Schut

31ste Publicatie van het Nederlandsch Economisch Instituut.

Prijs f 1.55*

(Prijs voor donateurs en leden van het N.E.I. .... f 1.10)

Verkrijgbaar i. d. boekhandel

UITGAVE:
De Erven F. Bohn N.V., Haarlem

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

27^E JAARGANG

WOENSDAG 11 NOVEMBER 1942

No. 1399

HOOFDREDACTEUR:

M. F. J. Cool (Rotterdam).

PLAATSVERVANGEND HOOFDREDACTEUR:

H. W. Lambers (Rotterdam).

Redactie en administratie: Pieter de Hoochweg 122, R'dam-W.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad, waarin tijdelijk is opgenomen het Economisch-Statistisch Maandbericht, franco p. p. in Nederland f 20,85* per jaar. Buitenland en koloniën f 23,— per jaar. Abonnementen kunnen met elk nummer ingaan en slechts worden beëindigd per ultimo van elk kalenderjaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen het weekblad gratis en genieten een reductie op de verdere publicaties. Adreswijzigingen op te geven aan de administratie.

Advertenties voorpagina f 0,28 per mm. Andere pagina's f 0,22 per mm. Plaatsing bij abonnement volgens tarief.

INHOUD:

Blz.

De organisatie van het Nederlandsche ambacht door <i>Dr. A. L. S. P. Stallaert</i>	496
De organisatie van het bedrijfsleven en de statistiek door <i>H. Luijk</i>	497
Uitbreiding van de wettelijke regeling van den effectenhandel in Frankrijk door <i>Mr. W. H. C. Schukking</i>	499
De anti-inflatiwewet in de Vereenigde Staten door <i>Prof. Dr. H. M. H. A. van der Valk</i>	502
Aanteekeningen.	
De verdeling van het aan de Amsterdamsche beurs belegde kapitaal over de verschillende fondsen-categorieën (naschrift) door <i>F. Bruins</i>	505
Overheidsmaatregelen op economisch gebied	506
Maandcijfers.	
Maandcijfers en weekcijfers betreffende den economischen toestand van Nederland	506
Statistieken.	
Bankdisconto's — Wisselkoersen — Stand van 's Rijks Kas — Bankstaten	507

GELD- EN KAPITAALMARKT.

Op de *geldmarkt* was, zooals verwacht kon worden, de vraag aanmerkelijk omvangrijker dan het aanbod. De wisselmarkt zag een omvangrijk aantal verkoopers verschijnen, en behalve voor het papier met zeer korten looptijd, was de vraag die daartegenover stond, uitermate gering. Allerwege werden voorbereidingen getroffen voor de storting op de nieuwe staatsleening. Een groot aantal instellingen hadden een omvangrijk deel der middelen, die bestemd waren om in de nieuwe leening te worden geïnvesteerd, in schatkistpapier belegd, en men gaat thans over tot liquidatie van dat bezit. Daartegenover is de vraag naar schatkistpapier uitermate gering, hetgeen mede verband houdt met het reeds in ons vorige overzicht gesignaleerde feit, dat in den loop van de maand November zoo uitermate weinig papier vervalt. Het gevolg is geweest een aantrekken van de rentetarieven, speciaal voor de langere termijnen, met het gevolg, dat bijv. papier met rond 10 maanden looptijd wordt aangeboden op basis van het tarief, waarop de Schatkist jaarspapier afgaf. Alleen voor het kortlopende papier tot 1 December vervallend was natuurlijk goede vraag aanwezig maar het aanbod daarin was even natuurlijk gering.

De *obligatiemarkt* heeft per saldo een herstel vertoond. De gestaffelde leening 1938, die de vorige week sloot op 96, nadat de paar laatste dagen van die week de koers min of meer op dat peil stabiel was gebleven, is tijdelijk nog wel een fractie daaronder gedaald, maar Vrijdag trad reeds een herstel in tot $96\frac{1}{16}$, terwijl Zaterdag de notering opliep tot $96\frac{5}{16}$ met een slot op $96\frac{1}{4}$ gb. Veel scherper was het herstel bij de $3\frac{1}{2}$ pCt. leening 1941. Nadat deze zich in de laatste dagen van de vorige week voortdurend in de onmiddellijke nabijheid van 98 had bewogen, trad een reactie in tot $97\frac{3}{4}$, waarna in de beide laatste dagen van de verslagweek een snel herstel bij zeer groote omzettingen plaats vond tot 99, waarop de markt omvangrijke bedragen absorbeerde. De rest van de markt volgde de tendens der genoemde staatsleeningen, maar bij vergelijking valt het op, dat de $3\frac{1}{2}$ pCt. leening 1941 niet alleen de grootste omzettingen, maar ook het krachtigste en snelste koersherstel te zien heeft gegeven. Indische obligatiën, die wel de daling van de Nederlandsche staatsfondsen sinds de aankondiging van de leening hadden meegemaakt, zijn in het herstel ten achter gebleven.

De *aandelenmarkt* was over het algemeen gunstig gestemd. Dit geldt in de eerste plaats voor de hoofdfondsen, niet alleen de overzeesche als Koninklijke, H.V.A., Amsterdam Rubber, doch ook voor de binnenlandsche industrieën als Philips en Leverbros, terwijl ook de minder courante industrieële papieren over het algemeen een behoorlijk koersavans konden boeken, sommige zelfs een zeer krachtig avans, zooals bijv. de scheepsbouwondernemingen als Rotterdamsche en Amsterdamsche Droogdok.

Op den eersten dag van de nieuwe week trad een nieuwe regeling in werking, die de bedoeling heeft om koersfluctuaties, zowel naar boven als beneden, te beperken en dat telkens tot 3 pCt. effectief van de vorige notering.

De regeling, die intusschen verder verscherpt is, in dier voege, dat het koerspeil practisch gesproken bevroren is op dat van 9 November jl.

DE ORGANISATIE VAN HET NEDERLANDSCHE AMBACHT.

Voorafgaand overheidsingrijpen in de sfeer van het ambacht.

De economische bemoeiingen van de Overheid met dien bedrijfsvorm van nijverheid, welken men met de benaming ambacht aanduidt, zijn te onzent sporadisch en in geen deele uniform. Een wettelijke regeling van het ambacht, zooals bijv. Duitschland kende in het „Handwerksgesetz” van 1897 en de „Reichshandwerksordnung” van 1921, hebben wij nooit gekend. Behalve ten aanzien van de bemoeiingen met het ambachtsonderwijs zijn de overheidsmaatregelen inzake het ambacht slechts incidenteel. Zoo spreekt de Handelsregisterwet in artikel 2, lid 3d, over ambachtlieden, die, mits zij niet meer dan een bepaald aantal personen in dienst hebben, vrijgesteld zijn van de verplichting tot inschrijving. In het Staatsblad No. 764/1920 is deze materie dan verder geregeld, waarbij blijkt, dat ambachtlieden, indien zij meer dan 1—3 personen in hun dienst hebben, tot inschrijving verplicht zijn, afhankelijk van den aard van hun ambacht. De Huisarbeiderswet 1933 bevat een (sociale) regeling, die met het strikte ambacht weinig te maken heeft, daar de huisarbeid economisch-historisch een verder ontwikkelde bedrijfsvorm is, de overgang van het ambacht naar de fabriek. Slechts de Vestigingswet Kleinbedrijf 1937 is blijkens den ondertitel een wet, houdende regelingen betreffende het vestigen van inrichtingen, waarin eenige tak van detailhandel, ambacht of kleine nijverheid zal worden uitgeoefend. Door de mate, waarin zij de bedrijfsvestiging of -uitbreiding behandelt, is zij van groote beteekenis, ook voor het ambacht. De kwalitatieve eischen, die worden gesteld, oefenen op het ambacht een verheffenden invloed uit. Voor het overige houdt de wet slechts de mogelijkheid in, de bedrijfsuitbreiding in den meest uitgebreiden zin des woords tegen te gaan. Het Besluit Algemeen Vestigingsverbod Kleinbedrijf van 2 December 1941 is overigens ook op het ambacht van toepassing.

Instelling van de Hoofdgroep Ambacht.

Sinds nu, door besluit van de Organisatie-Commissie inzake den opbouw van een zelfstandige organisatie ter ontwikkeling van het bedrijfsleven, op 4 Juni jl. de Hoofdgroep Ambacht is ingesteld, zal ook op wetgevend terrein ten aanzien van het ambacht verschil met vroeger zijn aan te wijzen.

Immers, aan de bedrijfsorganisaties kan verordenende bevoegdheid worden verleend in den zin van art. 153 van de Grondwet. Te verwachten valt dus, nadat de organisatie van de Hoofdgroep Ambacht volledig zal zijn uitgebouwd, dat de ordenende taak kan beginnen.

Onder den invloed van de Overheid zal dan voor het ambacht een geheel van maatregelen worden getroffen, welke een publiekrechtelijk karakter hebben. In ieder geval zal daardoor de houding van den Staat ten opzichte van het ambacht in de practijk een wijziging ondergaan. Doordat bedrijfsgenooten, zij het dan ook onder het leidersbeginsel, een zekere autonomie is verleend, is het ambacht in economisch opzicht straks een soortgelijke „gelenkte Unternehmerwirtschaft” als dat bij de andere groepen het geval zal zijn.

Hoe het ook zij, de organisatie van het ambacht is ten zeerste toe te juichen! De dikwijls jarenlange verwaarloozing van deze zijde der middenstandsproblemen schijnt thans haar definitief einde te hebben gekregen, nu de organisatie van het ambacht voor haar deel als mondig op kan komen. Immers, thans worden deze middenstandsproblemen, behalve in de organisatie van den handel, ook door een aparte Hoofdgroep „Ambacht” behandeld. Een dergelijke functionele scheiding nu, kan m.i. de bevordering van de belangen van het ambacht slechts bevorderen.

Inmiddels is een aantal bedrijfsorganisaties onder de Hoofdgroep Ambacht ingesteld, te weten:

1. de. Bedrijfsgroep Voedselvoorzieningsambachten;
2. „ „ „ „ Lederverwerkende ambachten;
3. „ „ „ „ Metalenverwerkende ambachten;
4. „ „ „ „ Bouw- en Aardewerkverwerkende ambachten;
5. „ „ „ „ Grafische ambachten;
6. „ „ „ „ Houtverwerkende ambachten;
7. „ „ „ „ Verzorgings- en reinigingsambachten;
8. „ „ „ „ Textielverwerkende ambachten.

De diverse beroepen zijn in Vakgroepen en Ondervakgroepen georganiseerd, zooals wij ze in het dagelijksch leven het beste kennen, om slechts enkele te noemen: meubelmakers, behangers, doodkistenmakers, slagers, bakkers, kappers, naaisters, kleermakers, rijwielreparateurs, schoenmakers, glazenwasschers, touwslagers, mandenmakers, schilders, pottenbakkers, sigarenmakers, smeden, etc.

Uit deze simpele opsomming moge blijken, wat voor groote beteekenis de in de Hoofdgroep Ambacht georganiseerde beroepen voor onze behoeftenbevrediging hebben. Nog is de ordenende functie niet geheel aanvaard, wellicht echter is de tijd niet ver meer, dat alle groepen hun taak kunnen aanvaarden, nl. de medewerking aan de werkelijke ordening van het ambacht.

De grens tusschen ambacht en industrie.

Voor het zoover is, zal de eerste scheiding, welke is aangebracht tusschen industrie en ambacht en welke ongetwijfeld reeds veel hoofdbrekens heeft gekost, nog tot talloze moeilijkheden aanleiding geven.

Volgens Dr. E. Barth in zijn boek: „Wesen und Aufgaben der Organisation der gewerblichen Wirtschaft”, is dit probleem een van de moeilijkste, welke zich bij de organisatie van het bedrijfsleven in Duitschland voordeden, en zijn jaren later achteraf nog correcties aangebracht ¹⁾.

Het ambacht is volgens Bücher historisch gezien een overgangsvorm van de gesloten huishouding, waar enkel voor eigen behoeften wordt geproduceerd naar de zgn. kapitalistische georganiseerde huisindustrie en de fabriek. Niettemin is het gekenmerkt door een geheel eigen karakter en wezen.

Immers, hoewel een scheiding tusschen industrie en ambacht theoretisch moeilijk is vast te leggen, is niettemin een aantal punten aan te geven, waardoor het ambacht zich min of meer onderscheidt van de industrie en omgekeerd:

1. Aard van de werkzaamheden.
2. Aantal arbeiders.
3. Omvang van werkplaats, outillage en het gebruik van machines.
4. De mate van doorvoering van arbeidsverdeling.
5. De productie op voorraad of bestelling.
6. Opleiding in het bedrijf.
7. Het optreden van tusschenpersonen.
8. Onderscheid naar rechtsvorm.

Daar komt bij, dat in het ambacht de ondernemer steeds eigenaar van de productiemiddelen is, of er naar streeft, dat te worden, en zelf aan de werkzaamheden deelneemt. In de industrie is dit niet steeds het geval.

Dit nu zijn theoretische criteria, die voor de practijk van de organisatie van indirect belang zijn. Practisch moest een andere norm worden gevonden.

In de desbetreffende beschikkingen van de Organisatie-Commissie is als criterium steeds aangegeven „het anders dan fabriekmatig vervaardigen”, een norm, die wij ook terugvinden bijv. in het Bedrijfsvergunningbesluit 1941.

Bij de instelling van de Hoofdgroep Ambacht waren dan ook verplicht lid te worden:

¹⁾ Dat ook in Nederland moeilijkheden ten aanzien van de scheiding ambacht — industrie werden ondervonden, blijkt wel uit de instelling van een commissie, die bij de Hoofdgroepen over afscheiding tusschen de verschillende werkterrinen heeft te adviseeren.

1. personen of ondernemingen, die op zelfstandige wijze in het ambacht werkzaam zijn in den ruimsten zin des woords;
2. personen of ondernemingen, die zich op een niet-industriele wijze of zonder overwegend gebruik van mechanische hulpmiddelen bezighouden met de productie of het laten produceeren van goederen;
3. ondernemingen, die met betrekking tot het ambacht diensten verrichten;
4. ondernemingen, die zich in belangrijke mate als nevenbedrijf met het ambacht bezig houden.

Deze norm geeft niet voldoende houvast voor de scheiding industrie en ambacht. Voorzover de Organisatie-Commissie de grens niet nauwkeuriger heeft vastgelegd, is overleg tusschen de Hoofdgroep Industrie en de Hoofdgroep Ambacht noodig geweest en zal dit in de toekomst nog noodig zijn.

Teneinde vast te stellen, welke ondernemingen tot de industrie-organisatie behooren, werd in moeilijke gevallen door de Organisatie-Commissie de aanmelding van ondernemingen in dier voege geregeld, dat deze geschiedde op speciale aanmeldingsformulieren, vastgesteld door de voorzitters der bedrijfsgroepen.

In dit geval zijn een of meer punten der theoretische criteria een hulpmiddel bij de bepaling van de scheiding. Zoo werd bij de beschikking van de Organisatie-Commissie, houdende instelling van de Bedrijfsgroep Houtverwerkende Ambachten, bij de Vakgroep Kuiperij, als criterium aangegeven: „het vervaardigen van houten vaten met een productie van minder dan 12.000 vaten per jaar”.

Daarmede werd een bepaalde grens met de industrie gevonden.

Vergeeten we overigens niet, dat de middenstandsbonden zoowel handels- als ambachtsbelangen voor de leden behartigden. Thans zijn deze belangen in verschillende groepen ondergebracht, zooals ik reeds zeide, terecht, omdat de huidige indeeling meer den nadruk legt op de gemeenschappelijke belangen van een bepaalden beroepsstand. Anderzijds zijn daardoor zoowel dwarsverbindingen met den handel als met de industrie noodig.

Door het Besluit op de Kamers van Koophandel verkrijgt het ambacht in artikel 4 soortgelijke verbinding met een afdeling Ambacht bij de Kamers als de andere groepen van nijverheid en handel.

Bij de huidige regeling doet zich echter het geval voor, dat alleen de ambachtsbedrijven van een bepaalde grootte, afhankelijk van het aantal werknemers (meer dan 1—3), zijn ingeschreven. De vraag doet zich voor, of alle thans ingeschreven dienen te worden. Zou een dergelijke regeling tot alle ambachtslieden worden uitgebreid, dan is daaraan het bezwaar verbonden, dat het handelsregister min of meer onhanteerbaar wordt.

In Duitsland is de oplossing gevonden, doordat ieder, die een ambacht uitoefent, verplicht is zich te laten inschrijven in de Ambachtsrol; lidmaatschap van de „Industrie- und Handelskammer” is daarbij niet mogelijk. Het ambacht mag daar overigens niet worden uitgeoefend zonder deze verplichte inschrijving. De ingeschrevene behoorde automatisch tot de „Handwerkskammer”²⁾ die ambachtsbelangen van een bepaald rayon behartigde en de ambachtsbedrijven vertegenwoordigde, zulks in tegenstelling tot de „Reichsinnungsverbände”, die de zuivere vakaangelegenheden van een bepaald ambacht behartigen.

De taak van de bedrijfsorganisaties terzake van het ambacht.

Tot de taak van de Bedrijfs- en Vak- en Ondervakgroepen zullen werkzaamheden moeten worden gerekend, welke in het bestek van deze regels slechts bij benadering mogen worden aangegeven, als daar zijn: technische voorlichting, economische voorlichting, grondstoffenvoorziening, samenwerking met de Rijksbureaux, marktordenings-

²⁾ Bij de regeling van 20 April 1942 zijn deze „Handwerkskammern” opgeheven en mede opgelost in de „Gauwirtschaftskammern”.

maatregelen, efficiency-verhooging, het vastleggen van normen en typen, beïnvloeding van het gebruik, crediet-faciliteiten, prijzendocumentatie, concurrentievragen, beroepsscholing, medewerking aan tentoonstellingen, boekhoudings- en calculatievoorschriften, medewerking vestigingseisen, economische statistiek, behandeling belastingaangelegenheden, bevordering van gemeenschapszin en van het culturele peil van het ambacht, etc.

Het is een eisch van de economisch juiste maatschappij-constructie, dat naast het groote en middengroote bedrijf ook het kleine bedrijf van den ambachtsman zijn kans van bestaan heeft, dit nog afgezien van de noodzaak der culturele verheffing, welke van den arbeid in het ambachtsbedrijf, en overigens ook bij de behoeftenbevrediging door het ambachtsproduct, kan uitgaan.

Het belang van de organisatie van het ambacht kan niet genoeg worden beklemtoond, wanneer wij bedenken, dat het een eisch is van een in economisch opzicht gezonde maatschappij, als het ambacht, als één der bedrijfsvormen voor het produceeren van goederen en het verleenen van diensten, een werkelijke differentiatie van de bedrijfsgrootte in het economisch leven aanbrengt. De noodzaak van handhaving van het ambacht blijkt alleen hier al uit, dat het in het behoeftenbevredigingsproces een eigen taak heeft, welke niet door de industrie, zelfs de kleinere niet, kan worden overgenomen.

Hoe het ook zij, zeker is, dat het ambacht belangrijke veranderingen staan te wachten, nu het mondig en gelijkerechtigd voor eigen- en groepsbelangen in de nieuwe organisatie kan gaan opkomen. Wij gelooven dan ook, dat de huidige voortreffelijke organisatie, zooals die tot nu toe is geschied, een goeden grondslag biedt voor de ordening van dezen zoo belangrijken bedrijfsvorm van het ambacht.

Dr. A. L. S. P. STALLAERT.

DE ORGANISATIE VAN HET BEDRIJFS- LEVEN EN DE STATISTIEK.

Of en in hoeverre de Bedrijfs- en Vakgroepen op statistisch gebied een rol van betekenis zullen vervullen, valt in het stadium, waarin de organisatie thans verkeert, nog niet te beoordeelen.

Ook voorzover het terrein der werkzaamheden, dat door de ruime taakomschrijving van art. 12 van het 3e Uitvoeringsbesluit wordt bestreken, door verdere richtlijnen werd afgebakend, vinden wij geen aanwijzing van een „taak” op statistisch gebied. Niettemin bestaat er geen twijfel aan, dat een niet onbelangrijk deel der werkzaamheden van de Bedrijfs- en Vakgroepen van statistischen aard zal zijn. Nu mag men de werkzaamheden der bedrijfsorganisaties op *statistisch gebied* in vergelijking met de andere door haar te verrichten werkzaamheden als van secundair belang beschouwen, toch kan het alleszins de moeite waard worden geacht zich eens verder te verdiepen in de vraagstukken, die hieraan zijn verbonden en na te gaan, of zich hierbij wellicht nieuwe gezichtspunten openen. De tijd, dat men de statistiek beschouwde als een liefhebberij van een zeker soort wetenschappelijke personen, wier beweringen met een korreltje zout zouden moeten worden genomen, is voorbij. In het bedrijfsleven heeft men langzamerhand begrepen, dat — wil men de beschikking hebben over goede statistieken — het invullen van somtijds zelfs uitvoerige enquêteformulieren en telkaarten niet is te vermijden. Men heeft leeren inzien, dat het verzamelen van statistische gegevens door de Overheid niet *alleen* ten dienste van de voorbereiding van nieuwe belemmerende maatregelen behoort te geschieden. Men heeft er begrip voor gekregen, dat een goede uitvoering van de Overheidstaak statistisch feitenmateriaal niet kan ontberen; belangrijker is echter nog, dat men heeft ontdekt, dat het bedrijfsleven zelf direct profijt kan trekken uit de bestaande officieele sta-

tistieken. Het is een verheugend verschijnsel, dat men zich ook in de onderneming zelf ging interesseeren voor statistische gegevens over den handel, de productie, het geld- en credietverkeer, voor conjunctuur- en bedrijvigheidsindices.

Daarnaast ontstond de lust om — vaak met de bestaande officieele cijfers als richtsnoer — ook over het eigen bedrijf statistische gegevens te verzamelen, die een bedrijfsvergelijkende studie mogelijk maakten. Steeds dieper drong — mede als gevolg van de noodzaak om, evenals deproductie, ook den afzet op meer wetenschappelijke wijze te regelen — de betekenis der marktanalyse door.

Zoo vinden we dus, nu de bedrijfsorganisaties gereed staan hun taak te beginnen, op vele plaatsen reeds een open oog voor de mogelijkheden, welke de statistiek het bedrijfsleven biedt. Doch om te bereiken, dat niet alleen de groote bedrijven met de hun ter beschikking staande wetenschappelijk geschoolde en daardoor uiteraard eerder statistisch geïnteresseerde krachten, de statistiek aan haar bedrijfsvoering dienstbaar maken, doch dat ook de kleine bedrijven hiervan profijt kunnen trekken, kunnen de bedrijfsorganisaties een uiterst belangrijke taak vervullen.

De taakopvatting en de wijze van uitvoering zullen niet bij iedere organisatie even verstrekkend zijn. Veel hangt daarbij af van den Voorzitter en den Secretaris met hun naaste medewerkers. Er bestaat echter — gezien de stijgende waardeering voor statistisch onderzoek — geïnteresseerde hoop, dat het instituut der bedrijfsorganisaties de beoefening der statistische wetenschap, door en voor de onderneming, op korten termijn aanzienlijk verder kan brengen dan zij thans is. Absolute voorwaarde hiervoor is echter, dat de Bedrijfs- en Vakgroepen de beschikking hebben over personen, die voldoende statistisch geschoold zijn en ruim inzicht bezitten in de toepassingsmogelijkheden van de statistiek. De vraag, of zulks reeds het geval is, moet voorloopig grootendeels ontkennend worden beantwoord. De opleiding van statistici heeft de snelle ontwikkeling van het gebruik der statistiek in de praktijk niet op den voet kunnen volgen, zoodat men heden ten dage gerust kan spreken van een tekort aan geschoolde en geoefende statistische deskundigen.

Alvorens er dus toe te kunnen overgaan de bedrijfsgevoelens „statistisch op te voeden”, dient de Bedrijfs- of Vakgroep zelf de beschikking te hebben over één of meer statistisch onderlegde krachten. Ook uit anderen hoofde bestaat daaraan reeds behoefte. De wenschelijkheid n.l. om voor een goede voorbereiding, uitvoering en controle van bepaalde maatregelen over kwantitatieve gegevens te beschikken, maakt het voor de bureaux der bedrijfsorganisaties noodig de bestaande officieele statistieken te raadplegen of in min of meer omvangrijke mate gebruik te maken van de uitkomsten van op eigen initiatief te houden enquêtes en tellingen. Hoewel volgens den wensch van den Secretaris-Generaal de enquêtes van de Bedrijfs- en Vakgroepen door of althans in overleg met het „Centraal Bureau voor de Statistiek” zullen geschieden, kan men ook hiervoor niet zonder personen, die begrip hebben van het organiseren van enquêtes, die vragenformulieren kunnen opstellen, het verkregen cijfermateriaal op de juiste wijze weten te ordenen en te bewerken¹⁾, die voldoende op de hoogte zijn met de bestaande officieele statistische publicaties om hieraan de gewenschte gegevens te ontleenen. Beschikken deze per-

¹⁾ Het is in dit bestek uiteraard niet mogelijk dieper in te gaan op het belang, dat verbonden is aan de samenwerking met het „Centraal Bureau voor de Statistiek”. Over de voordeelen, die centralisatie van de statistische werkzaamheden als zoodanig biedt, zal weinig verschil van meening kunnen bestaan. Het „Centraal Bureau voor de Statistiek” als „grootbedrijf” waarborgt bovendien een betere outillage, zowel wetenschappelijk als technisch. Voor het „C.B.S.” is het mogelijk de beschikking te krijgen over wetenschappelijke ambtenaren. Kleinere instellingen zullen uiteraard doorgaans niet over de middelen beschikken om

sonen nu tevens over voldoende statistische kennis om den ondernemer van advies te kunnen dienen bij de bedrijfseconomische en bedrijfstechnische toepassingen der statistiek, hem te wijzen op het nut der bedrijfsvergelijking, de statistische kwaliteitscontrole, de marktanalyse e. d., dan kunnen zij in hun tweeledige functie een belangrijke plaats in de organisatie innemen.

Een tweede vraag is echter: Waer haalt men deze personen vandaan? Er is een uitgesproken tekort aan personen, die de hierboven geëischte kennis en vaardigheid bezitten. Afgezien van de universiteiten en de hogescholen bestond er tot voor kort geen gelegenheid zich statistisch te bekwalen en ook dit onderwijs richt zich uiteraard niet ten volle op de behoeften van de practijk. Het is van belang in dit verband de aandacht te vestigen op de werkzaamheden der „Nederlandsche Stichting voor Statistiek”, die bij de oplossing van het „statistisch vraagstuk” der bedrijfsorganisaties wellicht een belangrijke taak zal kunnen vervullen.

De „Nederlandsche Stichting voor Statistiek”²⁾ werd in 1940 opgericht en werkt in zeer nauw contact met het „Centraal Bureau voor de Statistiek”, hetgeen ook duidelijk blijkt uit het feit, dat in het Bestuur de Directie van het „Centraal Bureau voor de Statistiek” door Dr. Ph. J. Idenburg (Voorzitter), Ir. Chr. P. G. J. Smit en Prof. Dr. J. Tinbergen is vertegenwoordigd.

De Stichting zou op drieërlei wijze de Bedrijfs- en Vakgroepen in hun taak op statistisch gebied kunnen bijstaan: 1. de Stichting organiseert ieder jaar schriftelijke cursussen „Statistiek”, waardoor zij de beoefening der statistische wetenschap in de practijk op een hooger niveau tracht te brengen. Er bestaat zoowel een cursus voor hen, die statistisch werk van meer eenvoudigen aard moeten kunnen verrichten, als voor diegenen, die in staat moeten zijn zelfstandig op statistisch gebied werkzaam te zijn.

Op dezen laatsten cursus sluit een examen aan ter verkrijging van het diploma „Statistiek” van de „Nederlandsche Stichting voor Statistiek”.

Hoewel de secretaris van de Bedrijfs- of Vakgroep uiteraard geen statistisch expert behoeft te zijn, zou het voor hem — doch zeer zeker voor een of meer zijner medewerkers — ongetwijfeld aanbeveling verdienen van den inhoud dezer cursussen, die door bekwame en ervaren statistici worden geleid, kennis te nemen.

2. Ook op andere wijze kan de „Nederlandsche Stichting voor Statistiek” de bedrijfsorganisaties steun verleen. De Stichting volstaat n.l. niet met het geven van onderlicht in de statistiek, doch zij wil er ook door het verstreken van adviezen bij statistische vraagstukken, die zich in het bedrijf of elders voordoen, toe bijdragen, dat in de practijk een juist en zorgvuldig gebruik van de statistiek wordt gemaakt. Er doen zich talrijke vraagstukken op statistisch gebied voor, bij welke oplossing het advies van ervaren vakmensen noodig blijft. De „Nederlandsche Stichting”, welke beschikt over een staf van specialisten: statistici, wiskundigen, economen, ingenieurs, accountants en grafici, heeft op dit gebied reeds belangrijk werk gedaan.

Een nauwe samenwerking tusschen de Bedrijfs- en Vakgroepen en de Stichting op dit gebied zou zonder twijfel vele en goede vruchten dragen. Een ander machtig hulpmiddel biedt de Stichting in den vorm van een geheel nieuwe wijze van statistische informatie: een kaartstelsel voor statistische informatie, dat door de „Ne-

dergelijke krachten aan te trekken. Zoo is het ook met het mechanische apparaat. Het spreekt vanzelf, dat het slechts bij grooten omvang van het werk mogelijk wordt om de werkzaamheden mechanisch te verrichten. De voordeelen van de mechanisatie in het algemeen behoeven geen betoog. Men vgl. H. W. Lambers: „De ontwikkelingsgang der economische statistiek in Nederland” in „E.-S. B.” van 4 November 1942.

²⁾ Het Bureau der Stichting staat onder leiding van Ir. J. van Eittinger en is gevestigd Oostduinlaan 2, 's Gravenhage.

derlandsche Stichting voor 'Statistiek' in principe is uitgedacht en voor een deel reeds in uitvoering is. Op vele bureaux dient men de beschikking te hebben over kwantitatief materiaal, dat thans meestal wel voorhanden is, maar verspreid ligt over de meest uiteenlopende publicaties, zoodat het voor den gebruiker moeilijk is, den weg te vinden in den doolhof der statistische bronnen. Het kaartsysteem beoogt alle voor een bepaald doel benodigde kwantitatieve gegevens, zonder ballast, te bundelen tot een overzichtelijk en systematisch geheel.

Als algemeene voordeelen van dit kaartsysteem kunnen worden genoemd:

1. iedere gebruiker kan het materiaal groepeeren, zooals hem voor zijn doel het beste uitkomt;
2. de cijfers worden steeds bijgewerkt; men is dus verzekerd de meest recente gegevens ter beschikking te hebben;
3. men behoeft geen uitvoerige bronnenstudies te maken;
4. het nazoeken in publicaties, welke voor buitenstaanders niet snel volledig te begrijpen zijn, wordt vermeden;
5. door een doeltreffend codeeringssysteem wordt het opzoeken vergemakkelijkt.

Hiernaast kunnen in bepaalde gevallen nog bijzondere voordeelen aanwezig zijn, zooals bijv. het voorkomen van dubbel werk bij organisaties met meer vestigingen. Het kaartsysteem behoeft zich niet te beperken tot de externe gegevens, zooals bijv. die welke aan de publicaties van het „Centraal Bureau voor de Statistiek" worden ontleend, maar kan zeer wel een combinatie van deze gegevens met het interne statistisch materiaal van den gebruiker zijn. Onnoodig te zeggen, dat deze werkzaamheden voor de Bedrijfs- en Vakgroepen van het grootste gewicht zijn.

3. Tenslotte moge nog worden gewezen op het dankbaar gebruik, dat de Bedrijfs- en Vakgroepen bij de voorlichting van de aangesloten ondernemers kunnen maken van de *beeldstatistiek*, waarmede de „Nederlandsche Stichting voor Statistiek" zich zulk een bekendheid heeft verworven. Wanneer de Bedrijfs- en Vakgroepen ertoe over zullen gaan om van tijd tot tijd met behulp van de Stichting haar leden aan de hand van de duidelijke, overzichtelijke en voor ieder begrijpelijke beeldstatistieken te wijzen op belangrijke feiten, den onderhavigen bedrijfstak³⁾ betreffende, zal de voorlichting zonder twijfel ook voor den meest eenvoudige nuttig effect kunnen sorteren. Het is uit het bovenstaande gebleken, dat de statistiek aan de bedrijfsorganisaties uitstekende diensten kan bewijzen, doch ook dat omgekeerd de Bedrijfs- en Vakgroepen tot een juiste en veelvuldige beoefening der statistiek tot nut van het bedrijfsleven veel kunnen bijdragen. Een doeltreffende samenwerking tusschen de Bedrijfs- en Vakgroepen, het „Centraal Bureau voor de Statistiek" en de „Nederlandsche Stichting voor Statistiek" zou in deze ten zeerste kunnen worden toegejuicht.

H. LUIJK.

³⁾ In de serie „Boeiende Statistiek" verschijnt binnenkort „Het bouwbedrijf in Nederland", dat in samenwerking met de Bedrijfs-groep „Bouwindustrie" wordt samengesteld.

UITBREIDING VAN DE WETTELIJKE REGLING VAN DEN EFFECTENHANDEL IN FRANKRIJK.

Niet ten onrechte mag men Frankrijk kenschetsen als „le pays classique en matière de législation boursière"¹⁾. Het eerste doeltreffende contact van de Overheid met den beurshandel dateert immers al van het einde van de 16e eeuw. Het was Hendrik IV, die bij een „Arrêt"

van 15 April 1595 de functie van de „Agents de change" reglementeerde. In de volgende eeuwen vertoonde de wetgeving ten aanzien van dit onderwerp vele variaties en tegenstrijdigheden, totdat deze bij het tot stand komen van de „Code de Commerce" van 1807 in de artikelen 71 tot en met 90 van dit wetboek in een meer duurzamen vorm werd gegoten, die ook thans nog de kern vormt van de tegenwoordige regeling. Wel zijn in den loop der jaren hierop verscheidene aanvullingen noodig gebleken, die echter in vele gevallen buiten het terrein van ons onderwerp liggen. Als zoodanig kunnen wij terloops vermelden de instelling van Overheidstoezicht op de introductie van buitenlandsche fondsen (1880) en de bepalingen ten aanzien van emissies en het prospectus (1907). Wat echter den eigenlijken fondsenhandel betreft, is van zeer groot belang geweest het Decreet van 7 October 1890, regelende de positie, taak en verantwoordelijkheid van de „Agents de change". Hiermede werden voor de eerste maal in de geschiedenis door de Overheid uitvoerig de verhoudingen vastgesteld tusschen publiek en beursapparaat en interne voorschriften gegeven voor den handel op de beurs zelf.

De situatie was toen zoo, dat in principe een monopolie in den handel in effecten was tot stand gekomen, welke handel door de Overheid benoemde makelaars, de „Agents de change", die daarvoor aan belangrijke vereischten moesten voldoen, ten uitvoer werd gebracht. Dit monopolie vond haar begrenzing in de interpretatie, dat het alleen gold voor die fondsen, die officieele notering genoten. Daardoor kon zich naast de transacties van de „Agents de change", het zgn. „Parquet", in verloop van tijd een zeer aanzienlijke onofficieele handel, de zgn. „Coulisse", ontwikkelen. De beteekenis van de „Coulissiers" nam bij het stijgende aantal verhandelde Fransche en vooral buitenlandsche fondsen belangrijk toe, terwijl zij bij den groeienden omvang van den handel als remissiers een onmisbare aanvulling gingen vormen voor den handel in officieel genoteerde fondsen, die ter beurse geheel moest worden verwerkt door het betrekkelijk geringe aantal van 70 „Agents de change". De „Coulissiers" verenigden zich in twee „Syndicats généraux des Banquiers" en vormden zoo naast het officieele beursapparaat particuliere verenigingen voor den handel in effecten, met hun eigen regelingen en condities. Deze deels wettelijke en deels autonome reglementeering van den effectenhandel had verscheidene nadeelen. De beursorganisaties omvatten niet alle makelaars. Ook voorzoover dit wel het geval was, was een rechtstreeks toezicht van de Overheid op het grootste deel der affaires niet mogelijk. De bezwaren hiervan deden zich vooral gevoelen in een tijd, dat de vorming van het koersniveau tot de belangensfeer van de Overheid ging behooren.

Nieuwe wettelijke maatregelen.

Toen na de heropening van de effectenbeurzen te Lyon en Parijs in resp. Augustus 1940 en Maart 1941 de markt, mede tengevolge van de groeiende geldruimte, onder een sterken opwaartschen druk kwam te staan, kwam het bij de betrekkelijke vrijheid van vraag en aanbod, speciaal op de zgn. vrije markten, tot een aanzienlijke speculatie en tot bijzonder hooge koersen. Beide verschijnselen, die ook in vreedstijd als ongewenscht kunnen worden beschouwd, zag de Overheid onder de heerschende omstandigheden vanzelfsprekend zeer ongaarne, waar zij er immers op uit is het geldwezen, dat toch al tot een zekere verwatering neigt, zoo goed mogelijk in stand te houden. In dergelijke gevallen kan men vrij algemeen de regeeringen zien grijpen naar het middel van uitbreiding der wettelijke reglementeringen, welke veelal het effect hebben vertragend te werken en in het onderhavige geval een matiging van de speculatie en van het koersniveau kunnen veroorzaken, doch die, tenzij zij

¹⁾ Dr. G. Backes in „La spéculation financière", Parijs 1940.

elke vrijheid uitsluiten, geen afdoende remedie kunnen brengen voor de in andere oorzaken wortelende kwaal. Zoo zien wij ook thans in Frankrijk maatregelen uitvaardigen, die in de voorschriften voor den effectenhandel van incidenteel karakter, kenmerken naar voren brengen, die een meer omvattende strekking der regelingen verdragen en wel de inlijving van den fondsenhandel in een stelsel van een meer gebonden volkshuishouding beoogen.

De centrale maatregel in Frankrijk, waarin genoemde kenmerken uitvoerig zijn neergelegd, is de *Wet No. 290 van 14 Februari, 1942, betreffende „l'organisation et le fonctionnement des bourses de valeurs”*²⁾. Deze wet, nader uitgewerkt en per 1. October jl. in werking gesteld bij een Decreet van 3 Augustus 1942³⁾, omvat een aantal zeer belangrijke organisatorische en beurstechische maatregelen, waarvan de voornaamste hieronder zullen worden besproken. Behalve deze wet zijn er nog enkele regelingen, die echter slechts zijdelings op den effectenhandel betrekking hebben en daarom alleen in den loop van de besprekingen zullen worden genoemd.

Organisatorische maatregelen.

De uitbreidingen, die in Frankrijk aan de door de Wet geregelde organisatie van den effectenhandel zijn gegeven, kunnen worden onderverdeeld in drie groepen:

- 1e. toezicht op beurzen en effectenhandel in het algemeen;
- 2e. nieuwe lichamen; het „Comité des Bourses”;
- 3e. uitbreiding en bevestiging van het monopolie der beurshandelaren.

Beurzen en effectenhandel in het algemeen.

Artikel 71 van de „Code de Commerce” behield den handel in effecten voor aan daartoe door de Overheid geautoriseerde personen. Wij vermelden hierboven, dat dit tengevolge van een enge interpretatie slechts op de officieel genoteerde fondsen van toepassing was. Handel in andere fondsen en op beurzen gelijkende samenkomsten daarvoor waren dus aan ieder geoorloofd. De artikelen 21, 23 en 25 van de Wet 290 hebben hieraan een einde gemaakt. Niet alleen is thans de oprichting (en de opheffing) van effectenbeurzen, ongeacht het soort verhandelnde fondsen, aan de Overheid voorbehouden, maar ook is iedere samenkomst van personen buiten deze beurzen, beoogende de verhandeling of notering van effecten, onder bedreiging van zware straffen (tot vijf jaren gevangenis) verboden. Zelfs is het betreden van de effectenbeurzen, reeds civielrechtelijk voorbehouden aan de leden, voor onbevoegden strafbaar gesteld en bedreigd met een boete van hoogstens Frs. 100.000. Tengevolge van deze bepalingen is het zgn. vrije verkeer, dat onbelemmerd door bepalingen t. a. v. de koersfluctuaties zich ten koste van den beurshandel in de laatste jaren zoo aanzienlijk had uitgebreid, vrijwel onmogelijk geworden, resp. teruggebracht tot een met zware straffen bedreigde zwarte markt.

Is aan de erkende effectenbeurzen het monopolie voor den handel in effecten gegeven, dit wil nog niet zeggen, dat ook iedere uitwisseling en van alle soorten fondsen via haar dient te geschieden. Anders dan bijv. de recente regeling van deze materie hier te lande, is in Frankrijk de ondershandsche aankoop van incurante aandelen vrij gelaten, hoewel de handel hierin aan erkende makelaars is voorbehouden. Wat obligaties betreft, hierin is zoowel handel als overdracht in ons land buiten de beurs geoorloofd; terwijl in Frankrijk slechts de ondershandsche overdracht zonder eenige beperking is toegelaten.

De ondershandsche verkoop van courante aandelen en soortgelijke fondsen is ook in Frankrijk niet zonder tusschenkomst van een erkende commissionair in effecten

mogelijk. De regeling van art. 26 van de Wet 290 ligt echter iets anders dan bij ons. Er is bepaald, dat ondershandsche of notarieele overdracht onder bezwarenden titel van ter beurze genoteerde aandelen en oprichtersbewijzen mogelijk blijft, doch eerst mag plaats vinden na een registratie door een „Agent de change” of een „Courtier”. Met wijziging van vroegere voorschriften is hieraan toegevoegd, dat de registratie wordt geweigerd, wanneer er van een schijnhandeling sprake is of wanneer de opgegeven koers buiten de marge van de hoogste en laagste notering van de drie voorafgaande dagen valt. Uitzondering hierop vormt het geval, dat men overdracht vraagt van een pakket fondsen, dat meer dan 10 pCt. van het maatschappelijk kapitaal vertegenwoordigt of, de eigenschap heeft van bijzonder belang te zijn voor de contrôle van een onderneming. Dan moet echter de „Chambre Syndicale” of de „Chambre des Courtiers” er aan te pas komen. Verleenen deze geen registratie, dan staat beroep open bij den Staatssecretaris van Financiën. Overdrachten zonder inachtneming van registratie zijn nietig. De fondsen kunnen bovendien in beslag worden genomen en de verkoper staat bloot aan een boete tot het vijfvoudige van de waarde der stukken. Kooper en verkoper zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de betaling van de boete. Opbrengst van effecten en boetes komt ten goede aan de „Secours National”.

Bovenstaande bepalingen betreffende de beurshandel en de rechtstreeksche overdracht van aandelen vormen tezamen een vrijwel gesloten systeem. Hiermede is bereikt, dat, in tegenstelling tot vroeger, het meerendeel van de transacties in effecten zich onder het toezicht van de Overheid voltrekt, zoodat thans met meer kans op succes invloed op de vorming van het koersniveau kan worden uitgeoefend.

Nieuwe lichamen; het „Comité des Bourses”

De Wet van 1942 voert twee nieuwe organen in voor de beursorganisatie, het „Comité des Bourses” en de „Chambre des Courtiers”. Laatstgenoemd orgaan is eigenlijk niets nieuws; men kan het beschouwen als een afgescheiden verlengstuk van de „Chambre Syndicale des Agents de change”, noodzakelijk geworden door de uitbreiding van het aantal erkende beursmakelaars. De functies van de „Chambre des Courtiers” zijn dan ook in groote trekken analoog aan die van de syndicale kamer, en hebben betrekking op interne regeling, toezicht, en disciplinaire maatregelen t. a. v. de „Courtiers” en op de uitvoering van de beslissingen van het Beurscomité.

Een geheel nieuwe figuur is echter het „Comité des Bourses”. Hiermede is een instantie in het leven geroepen, die in nauw contact met de Overheid i. c. den Staatssecretaris van Financiën, centraal toezicht uitoefent op alle kwesties betreffende de beurzen en de effectenhandel. Het is bedoeld als een overkoepelend lichaam voor de gezamenlijke „Chambres Syndicales” en „Chambres des Courtiers”. In het Beurscomité hebben amts-halve zitting de gouverneur van de Bank van Frankrijk, als president, en de Syndicus van de „Agents de change” te Parijs, als vice-president. Verder bestaat het uit een vertegenwoordiger van de handelsbanken en van de fondsenbezitters, terwijl voor de hen betreffende kwesties een representant van de „Agents de change” buiten Parijs of van de „Courtiers” kan worden aangetrokken. De werkzaamheden worden niet beloond.

De Overheid is in het Beurscomité permanent vertegenwoordigd door een Regeeringscommissaris, als hoedanic de Directeur van de Schatkist fungeert.

De bevoegdheden van het Beurscomité zijn vrij aanzienlijk. Weliswaar gaan zij minder ver dan die van bijv. de „Securities Exchange Commission” in de Vereenigde Staten, die in bepaalde gevallen grooter zelfstandigheid geniet, doch in opzet zijn de te vervullen functies van toezicht en advies toch analoog. In Frankrijk wordt

²⁾ Zie voor den tekst het „Journal Officiel de l'Etat Français” van 15 Febr. 1942.

³⁾ „Journal Officiel” van 6 Aug. 1942.

in eerste instantie meer overgelaten aan de reeds bestaande en thans nog uitgebreide onderbouw van de „Chambre des Agents de change” en de „Chambre des Courtiers”. Dit blijkt duidelijk uit de formulering van de taak van het Beurscomité. Aan dit lichaam zijn voortaan beslissingen over vraagstukken van algemeenen aard betreffende het geheel der effectenbeurzen opgedragen. Het moet de geschillen beslechten tusschen de kamers der „Agents de change” en „Courtiers”. Het kan bij delegatie van macht de functie uitoefenen van het „Comité d'Organisation de la profession bancaire”⁴⁾ en als zoodanig dus op zijn terrein reglementeeren en organiseeren. Het Beurscomité maakt voorstellen tot wijziging van wetten en reglementen betreffende de beurzen en de wijze van effectenhandel bij de Overheid aanhangig en dient voorts als adviescollege voor den Staatssecretaris van Financiën.

In het algemeen oefent het Beurscomité dus meer functies van repressief controleerenden en van adviseerenden aard uit, dan dat het zich rechtstreeks met de vraagstukken van de kamers der officieele en onofficieele makelaars bemoeit. Dit is eveneens het geval bij incidenteele beslissingen, die het Beurscomité slechts in de door de Wet genoemde gevallen kan uitspreken. Blijft bijv. de „Chambre des Courtiers” in gebreke een besluit te nemen over het toelaten van een fonds tot de notering, dan wijst de Wet het Beurscomité hiervoor aan.

Ook naar boven is de macht van het Beurscomité beperkt. In de eerste plaats heeft de Regeeringscommissaris het toetsingsrecht t.a.v. alle genomen beslissingen. Hij kan hernieuwde behandeling vragen of de uitvoering door zijn veto verhinderen. In de tweede plaats behoeven alle belangrijke besluiten van algemeene strekking de goedkeuring van den Staatssecretaris van Financiën. De praktijk zal aantoonen, in hoeverre dit recht van veto en de repressieve goedkeuring meer dan van formeel belang zullen zijn. De constructie van het Beurscomité en de hoofdbezigheden van zijn leden maakt het aannemelijk, dat er bij belangrijke vraagstukken een nauw contact met de Overheid zal bestaan. In dit licht is het „Comité des Bourses” dan ook meer als een verlengstuk van het Ministerie van Financiën te beschouwen dan als een zelfstandig handelend lichaam, hetgeen bij de tegenwoordige centrale organisatie van de volkshuishouding niet mag verwonderen.

De beurshandelaren.

In de inleiding hebben wij er op gewezen, dat in Frankrijk de tusschenpersonen voor den handel in effecten reeds vroegtijdig in het middelpunt van overheidsmaatregelen stonden. De Fransche wetgever is er steeds van uitgegaan, dat een ter zake kundige en betrouwbare bemiddelende groep één van de belangrijkste voorwaarden voor een gezond „effectenwezen” is. Hoe beter de kennis en moraliteit der beurshandelaren, hoe geringer de kans op koers excessen en andere buitensporigheden. Is uit dezen hoofde een selectie der beursmakelaars het aangewezen middel, daarnaast is een alomvattende organisatie noodig om enerzijds de mazen van het net voor beunhazen te sluiten en anderzijds een vlotte uitvoering van door de Overheid gegeven richtlijnen te garanderen.

Voortschrijdende op den hierboven aangeduiden weg, heeft de wetgever, onder handhaving van de verhouding tusschen „Parquet” en „Coulisse”, zooals die in den loop der jaren was gegroeid, in 1942 ook de functie van de „Coulissiers” geregeld en in een organisch verband gebracht met de reeds op officieelen leest geschoeide organisatie der „Agents de change”. Met ingang van 1 October 1942 moet iedere commissionair in effecten zich laten registreren bij één der effectenbeurzen. Aan deze personen; in de wet genoemd „Courtiers en valeurs

⁴⁾ Vgl. Mr. G. Schwartz, in „Nieuwe Financiële Wetgeving in Frankrijk”, in: „E.S.B.” van 1 October 1941.

mobilières”, is voortaan bij uitsluiting de handel in onofficieel genoteerde fondsen toegewezen.

Naar buiten, tegenover het publiek, verandert er op het eerste gezicht niet veel. De scheiding tusschen de handel in officieel en onofficieel genoteerde fondsen blijft bestaan. De „Courtiers” blijven de remissiers van de „Agents de change”, voorzover het de eerstgenoemde fondsen betreft. Niet tot de registratie toegelaten makelaars zullen echter moeten verdwijnen. De vroegere vereenigingen van de „Coulisse” zijn opgeheven en haar vermogenswaarden overgeheveld naar de „Chambres des Courtiers” (Wet van 22 Juli 1942).

Een belangrijke verbetering, niet het minst voor den fondsenbezitter, is, dat thans ook wettelijke vereischten zijn gesteld aan de „Courtiers”. Deze zijn neergelegd in hoofdstuk III, van de Wet 290 en sluiten nauw aan bij de qualificaties van de „Agents de change”, dateerende uit het jaar 1890.

Tot de persoonlijke vereischten behoort, dat zij Franschman moeten zijn, minstens 25 jaar oud, in het genot van hun politieke rechten en dat zij moeten hebben voldaan aan hun nationale dienstplicht. Gefailleerden, tenzij na rehabilitatie, en degenen aan welke de uitoefening van het ambt van bankier is ontzegd, zijn uitgesloten. Een leertijd van minstens 4 jaren bij een „Agent de change”, een „Courtier”, een bank of soortgelijke instelling, is vereischt.

Veel aandacht is ook besteed aan de zakelijke voorwaarden. Voorop gaat de bepaling over het minimumkapitaal, waarvoor door iederen „Courtier” moet zijn deelgenomen. Voor alleen handelende personen wordt dit vastgesteld door den Staatssecretaris van Financiën; bij firma's mag het aandeel van den beheerenden vennoot niet kleiner zijn dan een vijfde van het vastgestelde minimumkapitaal, welk aandeel bij aanwezigheid van meer beheerende vennooten niet onder een zevende mag dalen. Van groote praktische beteekenis zijn voorts de bepalingen over het storten van waarborgsommen. De „Courtiers” mogen niet in functie treden, voordat zij een belangrijke cautie hebben gesteld voor de goede uitvoering van de beursaffaires voor hun cliënten. Hun gedragingen worden bovendien gewaarborgd door het „Fonds Commun”, dat bijeengebracht wordt uit stortingen door alle aan één zelve beurs verbonden „Courtiers” en uit bijdragen vanwege het „Fonds Syndical”, de kas, waarover inkomsten en uitgaven van de „Chambre des Courtiers” loopen. Dit garantiefonds, waarop bij ingebreke blijven, van een lid de „Chambre des Courtiers” kan terugrijpen voor de dekking van zijn verplichtingen, mag in geen geval kleiner zijn dan Frs. 10 miljoen, noch minder bedragen dan Frs. 250.000 per ingeschreven „Courtier”.

De wet voert ook voor de „Courtiers” de scheiding van belangen bij beurshandel en bedrijfsleven door. Het bekleeden van functies in beide sectoren wordt nadrukkelijk uitgesloten. Bestaande combinaties moeten binnen een bepaalden termijn worden geliquideerd.

Evenals voor de „Agents de change” is voortaan ook voor de „Courtiers” de handel voor eigen rekening verboden. Uitgezonderd zijn de niet in eenige notering voorkomende fondsen. Hierbij is echter nog uitdrukkelijk bepaald, dat zij geen gebruik mogen maken van de fondsen van hun cliënten en slechts contante affaires mogen afsluiten. Zijn zij zelf de tegenpartij van hun cliënt, dan moet dit met zooveel woorden worden bekend gemaakt. Ook aan hun gemachtigden voor den beurshandel, voor welker gedragingen de „Courtiers” ten volle moeten instaan, is de affaire voor eigen rekening verboden, waarmee een aanlokkelijken omweg is afgesloten.

Een waarborg ten aanzien van het regelmatige beheer van fondsen is aanwezig in de bepaling, dat slechts die „Courtiers” fondsen in eigen depôt mogen nemen, die daartoe speciale vergunning hebben ontvangen. Zijn zij

ingeschreven bij de „Caisse de dépôts et de virements de titres”, de centrale effectenclearing, dan kunnen zij aldaar de hun toevertrouwde fondsen deponeren.

Toezicht op alle vereischten en gedragingen van de „Courtiers” houdt in eerste instantie de „Chambre des Courtiers”, die bij een onderzoek de leden voor zich kan laten verschijnen en overlegging van bescheiden kan eischen. Haar disciplinaire straffen gaan van eenvoudige waarschuwing tot schrapping van de lijst der „Courtiers”.

Beurstechnische maatregelen.

Een niet gesloten en ongeperfectioneerde beursorganisatie maakt vrijwel iedere technische maatregel op de effectenbeurs vruchteloos. Dit is wel bijzonder duidelijk gebleken uit de ontwikkeling in Frankrijk, waar, ondanks alle tegenmaatregelen, het koersniveau van de aandelen in vergelijking tot alle andere beurzen in de laatste jaren het meeste is gestegen. Bij de herziening van de organisatorische zijde heeft de wetgever tegelijkertijd een aantal beurstechnische voorschriften uitgevaardigd, welke, tezamen met een betere tenuitvoerlegging van de reeds bestaande, thans een meer doeltreffende controle op fondsen en fondsenhandel beloven.

De Wet van 14 Februari 1942 heeft de waarborgen voor het opnemen van fondsen in de notering uitgebreid. Ten aanzien van de officieele genoteerde fondsen berust de beslissing niet meer uitsluitend bij de „Chambre Syndicale des Agents de change”, doch een speciaal daarvoor aangewezen Regeeringscommissaris moet er nog zijn goedkeuring aan hechten. Omgekeerd kan deze autoriteit het opnemen in of het schrappen uit de notering aan de „Chambre Syndicale” voorleggen. Wenscht deze er niet toe over te gaan, dan kan de beslissing worden opgedragen aan het „Comité des Bourses”, dat, gezien zijn nauwe band met de Overheid (zie boven), in den regel wel de wensch van de regeering zal volgen. In het geval van de oprichting van een nieuwe beurs is bij voorbaat aan het Beurscomité de samenstelling van de eerste lijst van genoteerde fondsen voorbehouden. De wet herhaalt de bepaling uit het Decreet van 7 October 1890, dat Fransche staatsfondsen van rechtswege in de officieele notering worden opgenomen.

Voor het opnemen van fondsen in de onofficieele notering zijn, zooals te verwachten was, gelijklopende voorschriften gegeven.

De „Agents de change” en de „Courtiers” hebben de taak, zoo luiden de bepalingen, vraag en aanbod tot elkaar te brengen, waarbij zij de koersen met luider stem bekend maken. Voor de „Courtiers” is hieraan thans nog toegevoegd, dat de „Chambre” zoo noodig kan ingrijpen om koopers en verkoopters tot overeenstemming te brengen. *Hierbij is dus reeds direct de mogelijkheid voorbehouden, dat de vaststelling van de gedane koers niet automatisch onder invloed van vraag en aanbod door de hoeklieden zal plaatsvinden, doch dat de „Chambre” of een daartoe aangewezen commissie bepaalde regels voor het tot stand komen der koersen zal stellen.* Wij herinneren in dit verband aan het recente voorschrift te Berlijn, waar de „beëdigde Mäkler” pas tot verhoogen van een koers mogen overgaan, na verkregen goedkeuring van den Commissaris voor de notering.

Zijn de koersen vastgesteld, dan worden deze genoteerd met in achtneming van de regels door de besturen der makelaars gegeven. De publicatie geschiedt dan in de officieele prijscouranten. Alleen de overneming en verdere verbreiding van deze koersen is geoorloofd. Het ter kennis brengen van het publiek, op welke wijze ook, van de koersen van niet aan eenige beurs genoteerde fondsen, is verboden en strafbaar. Hierdoor kan de Overheid voor een goed deel voorkomen, dat de speculatie zich zou richten op incurante fondsen. Zooals wij reeds zagen, is weliswaar de handel hierin aan niet erkende effectenmakelaars verboden, doch kan ondershandsche

verkoop zonder meer plaats vinden, in welk geval dus controle op het koersverloop ontbreekt. De combinatie van genoemd verbod en de handicap, dat zonder controle slechts ondershandsche overdracht mogelijk is, acht men blijkbaar voldoende om de speculatie te beteugelen, al zal dit tenslotte geen beletsel voor koersstijging vormen.

In dit verband moge nog een maatregel worden genoemd, die in het kader van het toezicht van de Overheid op den beurshandel een afronding vormt op bovenvermelde voorschriften. Wij bedoelen de Wet van 28 Februari 1941, regerende „la forme et la négociation des actions”. Hierbij is bepaald, dat ter beurze verhandelbare Fransche en buitenlandsche aandelen, slechts kunnen worden overgedragen, indien zij tevoren op naam zijn gesteld of als toonderstuk in depôt bij een bank, een „Agent de change” of een „Courtier” zijn gegeven. Hiermede werd bereikt, dat aandelen pas een courante handelswaarde hadden, wanneer zij op eenige manier waren geregistreerd. Had men ze eenmaal voor dit doel ingeleverd, dan waren zij voor de zwarte markt verloren. Zijn door deze wet inbreuken op een regelmatige beurshandel gemakkelijker te achterhalen, ook aan den fiscus werd hier een belangrijk wapen tegen ontduiking in de hand gegeven, iets wat in Frankrijk niet zonder resultaat zal zijn gebleven.

Mr. W. H. C. SCHUKKING.

DE ANTI-INFLATIEWET IN DE VEREENIGDE STATEN.

De eischen, die een oorlog aan het economische en financiële leven van een land stelt, zijn in de verschillende landen in principe dezelfde, hoewel zij gra- dueel kunnen verschillen. De vormen, waarin zij zich verwerkelijken, kunnen echter uiteenloopen als gevolg van de economische en financiële structuur. Dit is dan ook de reden, dat er, ondanks deze verschillen, in de methoden van oorlogsfinanciering een groo- tere eenheid is te ontdekken dan men op het eerste gezicht zou verwachten. De wet tegen de inflatie, die President Roosevelt eind September heeft ondertekend, is hiervan een bewijs.

Het wetsontwerp bevatte de volgende 7 punten¹⁾:

1. Maximum-prijzen voor goederen en diensten.
2. Stabilisatie van de loonen over de geheele linie.
3. Stabilisatie van de agrarische prijzen.
4. Rantsoenering van alle artikelen voor levens- onderhoud.
5. Verhinderend van het koopen op afbetaling.
6. Drastische belastingmaatregelen en beperking van de winsten.
7. Verhooging van den spaarzin.

Deze punten vormen in het kader van de reeds getroffen maatregelen op het gebied van de oorlogsfinanciering een eenheid. In theoretisch opzicht zijn zij voldoende om het doel, het voorkomen van inflatie, te bereiken. Immers het A, B, C van de oorlogsfinanciering is eenzijdig geweldige opvoering van de productie door het in gebruik nemen van alle productieve krachten, anderzijds vermindering van het verbruik en drastische belastingdruk. Bij de uitvoering hiervan staat men echter voor groote moeilijkheden en dit geldt, wat de rantsoenering en belastingverhooging betreft, in het bijzonder voor de Vereenigde Staten. Om in den aard van de problemen een goed inzicht te krijgen, verdient een benadering van den kwantitatieven kant den voorkeur²⁾.

Veranderd aspect van het begrootingsvraagstuk.

Het bewapeningsprogramma, dat de Vereenigde Sta-

¹⁾ „Wirtschaftsdienst” van 11 September 1942, blz. 679.

²⁾ In ons artikel: „Van potentiële naar werkelijke inflatie in de Vereenigde Staten?” in „E.-S. B.” van 27 Augustus 1941, hebben wij reeds op deze vraagstukken en op het gevaar van inflatie gewezen.

ten zich voorstellen uit te voeren, stelt vanzelfsprekend enorme eischen aan de Schatkist. De onderstaande tabel ³⁾ laat zulks duidelijk zien.

De belangrijkste posten van de staatsbegroting in miljoenen \$ ⁴⁾:

	Begroting voor het fiscale jaar		1939
	1942/43	1941/42	
Uitgaven (zonder schuldaflossing)	73.141	32.579	8.888
daarvan:			
Oorlogsbegroting ..	67.000	26.000	
Rente op de schulden ..	1.750	1.250	
Overige uitgaven ..	3.937	4.907	
Inkomsten	18.359	13.578	4.919
daarvan:			
Rechten ..	245	375	
Inkomsten-, winst- en andere belastingen ..	17.820	12.953	
Tekort	56.223	19.872	3.969
Na belastingverhoging	49.223 ⁵⁾		
Staatsschuld: toeneming Stand aan het einde van het jaar	53.591	22.891	
	125.443	71.852	

Men ziet hieruit voor welke enorme budgetaire problemen de Overheid in de Vereenigde Staten staat. Het tekort, dat, na de belastingverhoging in het voorjaar, ongeveer \$ 50 milliard bedroeg, is vrijwel even groot als de totale staatsschuld ruim een jaar geleden was! De financiering van dit begrotingstekort levert echter niet de grootste moeilijkheden. De enorme goudvoorraad van ongeveer \$ 22 milliard laat nog een enorme credietexpansie toe bij de thans bestaande wettelijke regelingen omtrent de geldcirculatie. En de liquiditeit van het Amerikaansche bankwezen kan op grond van de bankwetten van 1933 en 1935 nog aanzienlijk worden vergroot.

De moeilijke vraagstukken, die zich in de practijk bij de financiering van de oorlogsuitgaven voordoen, liggen daarom nog minder dan in andere landen op financieel gebied, maar in de sociale sfeer en op het gebied van de goederenproductie. Op dit laatste wijst ook het bericht, dat de productie van goud zal worden gestaakt om de arbeiders te werk te stellen in de lood-, koper- en zinkmijnen. In dit bericht komt in alle scherpte naar voren, dat de productie van goederen voor oorlogsdoeleinden primair is en dat de financieele en monetaire problemen van secondaire aard zijn geworden.

Het streven om het begrotingstekort zoo klein mogelijk te maken, is dus niet allereerst noodzakelijk om financieele redenen, maar met het oog op de productie van goederen voor de oorlogsvoering. Immers, het doel is om het verbruik en de productie van goederen, die niet voor den oorlog belangrijk zijn, te voorkomen. Dit kan geschieden eenerzijds door het achterwege laten daarvan door de Overheid, anderzijds door het verminderen van de consumptieve koopkracht van de bevolking door middel van belastingheffing. Het begrotingsvraagstuk is zoodoende van een zuiver financieel probleem tot een overwegend probleem van de goederenvoorziening geworden. Dit is o.i. de kern van de anti-inflatiwet, indien men haar van den theoretischen kant beschouwt. Een moderne oorlog grijpt zoo diep in de volkshuishouding in, dat het financieele vraagstuk noodzakelijk naar de tweede plaats wordt gedrongen.

Theoretisch zijn deze vraagstukken gemakkelijker op te lossen. Indien immers de oorlogsuitgaven den voorrang hebben, blijft de rest van het nationale inkomen, afgezien van de overige uitgaven van den Staat, over voor het civiele verbruik. Men stelle zich echter eens voor, dat de staatsuitgaven volledig zouden worden gedekt uit het nationale inkomen. Dat zou, om bij het voorbeeld van de Vereenigde Staten te blijven, beteekenen, dat van het

nationale inkomen ten bedrage van \$ 100 à \$ 110 milliard, ruim \$ 73 milliard, en misschien zelfs nog meer, voor staatsdoeleinden zou worden afgezonderd, zoodat voor de nationale consumptie \$ 25 à \$ 35 milliard zou overblijven. Vergeleken met een normaal jaarlijksch verbruik van \$ .60 à \$ 70 milliard, blijkt wel tot welke enorme spanningen zulks aanleiding zou geven. Dit is dan ook niet mogelijk. In de groote oorlogvoerende landen neemt men aan, dat de Staat naar schattingen 70 tot 80 pCt. van het nationale inkomen noodig heeft voor oorlogsdoeleinden. Daar het civiele verbruik moeilijk onder de 40 tot 50 pCt. van het nationale inkomen kan dalen ⁵⁾, is het noodzakelijk om 10 tot 30 pCt. op andere wijze te vinden.

Dit verschil moet uit het nationale vermogen worden geput. Van de goederenzijde gezien, geschiedt dit door het achterwege laten van een groot deel van de noodzakelijke herinvesteeringen; de contrôle op het verbruik van grondstoffen (in de Vereenigde Staten door de „War Production Board”) en het verbod van particuliere investeringen in alle oorlogvoerende landen zijn daarvan een uitvloeisel. Dientengevolge komen uit het productie-apparaat geldbedragen vrij, welke het verschijnsel van de zwevende koopkracht in het leven roepen.

Deze zwevende koopkracht is een noodzakelijk verschijnsel in een oorlog, die zoo'n groote productie van oorlogsgoederen vereischt, dat de totale uitgaven van den Staat en van de bevolking niet uit het nationale inkomen kunnen worden bestreden. De omvang van de zwevende koopkracht vermindert, naarmate er bij een gegeven stand van oorlogsuitgaven minder wordt verbruikt. Dan behoeft er immers minder uit het nationale vermogen te worden geput.

De ervaring heeft echter geleerd, dat de financiering van de oorlogsuitgaven niet mogelijk is zonder crediet-schepping. Daar bovendien de productie van en de voorraad aan consumptiegoederen afneemt, komt er dus meer koopkracht te staan tegenover minder goederen. De kunst van de oorlogsfinanciering is om de door geld- en credietschepping ontstane koopkracht weer van de markt af te scheppen. Want het is zonder meer duidelijk, dat de toeneming van de hoeveelheid koopkracht éenerzijds en de vermindering van de productie van en den voorraad aan consumptiegoederen anderzijds, tot een aanhoudende prijsstijging moet leiden. Maatregelen tot prijsstabilisatie alleen zijn niet voldoende, omdat dan slechts de symptomen zouden worden bestreden.

Prijsstijging en maatregelen tot stabilisatie.

Keeren wij na deze uiteenzettingen tot ons uitgangspunt terug, dan constateeren we, dat de Vereenigde Staten, die sinds de depressie van 1929 met het probleem van onderbezetting kampten, in 1941 tengevolge van de toen reeds groote oorlogsuitgaven meer en meer een toestand van een vrijwel volledige bezetting van het productie-apparaat hebben behaald. De index der industrieele productie stond aan het einde van 1941 reeds 60 pCt. boven het peil van 1936, in welk jaar reeds een aanzienlijk herstel t.o.v. de depressiejaren 1931 en 1932 was ingetreden.

Deze ontwikkeling moest noodzakelijkerwijze sterk op het prijsmechanisme inwerken. De zgn. inflatiespiraal — stijgende prijzen, daardoor stijgende kosten van levensonderhoud, die weer leiden tot stijgende loonen, enz. — kwam vooral in de tweede helft van het vorige jaar in beweging. De onderstaande tabel geeft hiervan een indruk ⁶⁾.

³⁾ Ontleend aan een artikel van Dr. H. Grosz: „Kriegsfinanzierung in U.S.A.” in „Bank-Archiv” van 1 Augustus 1942.

⁴⁾ Na de herziening van eind April jl. Het is mogelijk, dat daarna opnieuw veranderingen zijn aangebracht.

⁵⁾ Dit zijn natuurlijk globale schattingen. Men heeft echter niet alleen te rekenen met het physiologisch maar ook met het psychologisch bestaansminimum. Daarop wijst o.a. Prof. Dr. A. Lampé in zijn boek „Allgemeine Wehrwirtschaftslehre”.

⁶⁾ Ontleend aan een artikel van Dr. H. Grosz: „Kriegsfinanzierung in U.S.A.” in „Bank-Archiv” van 1 Augustus 1942.

Indexcijfers van groothandelsprijzen van het „Bureau of Labor Statistics”.

1926 = 100	Eind Juni 1942	Midden April 1942	Einde Maart 1942	Einde Januari 1942	Einde Januari 1941	Jaar- middelen 1939
Totaal	98,4	98,1	97,4	95,5	80,8	77,1
Agrarische prod.	104,6	104,6	102,4	100,3	71,6	65,3
Industriële prod.	96,0	95,6	95,3	94,5	84,3	81,3

Deze prijsstijging was echter niet uitsluitend een gevolg van de essentiële elementen van de inflatiespiraal — de prijsstijgingen als gevolg van de groote vraag van de oorlogsindustrie en de ingezette loonstijging — maar ook van het agrarische programma van de regering en van het toenemende gebrek aan scheepsruimte¹³⁾. Het jaar 1941 kenmerkte zich dan ook — in tegenstelling tot 1940 — door een aanzienlijke prijsstijging; de groothandelsprijzen stegen met ongeveer 17 pCt.; de kosten van levensonderhoud met 10 pCt. en de uurloonen in de industrie met 15 pCt.

Deze laatste twee feiten wijzen op een snelle aanpassing van de loonen aan de gestegen kosten van levensonderhoud, een aanpassing, die zich, naar men van hieruit zou kunnen afleiden, sneller voltrekt dan vroeger. Deze tendens behoeft geen verwondering te wekken, daar de macht van de vakverenigingen in de laatste tien jaren sterk is gegroeid. Daardoor heeft echter ook een van de krachten van de inflatiespiraal aan sterkte gewonnen, waardoor dus ook het gevaar van inflatie groter is geworden.

Met het intreden in den oorlog werd het tempo der industriële productie aanzienlijk versneld; tegelijkertijd werd het vervoersprobleem en de schaarschte aan buitenlandsche grondstoffen door vergroting van de vraag en vermindering van het aanbod acuter. Daardoor zette de prijsstijging zich verder voort en stond het gevaar van aanzienlijke prijsstijgingen voor de deur, mede in verband met de geweldige en stijgende uitgaven, welke de Staat deed en voornemens was te doen en welke tot een omzetting van de consumptiegoederenindustrieën in die voor oorlogsdoeleinden leidden. In het begin van dit jaar is opnieuw getracht het prijspeil vast te houden⁷⁾. Weliswaar is sedertdien het tempo van prijsstijging langzamer geworden, maar van een stabilisatie kon nog niet worden gesproken. Het ingrijpen in de prijsverhoudingen geschiedde slechts partieel en de loonbeweging werd tot op zekere hoogte aan zich zelf overgelaten⁸⁾.

Dit is dan ook de reden, dat president Roosevelt tot krachtige maatregelen is overgegaan. Want controle op de prijzen en loonen is, vooral in een oorlogshuishouding, de kern van een bestrijding der inflatie. Na de aanneming van de wet is onmiddellijk de stabilisatie van loonen, salarissen en prijzen op het niveau van 15 September jl. bevolen⁹⁾. Tegelijkertijd werden er maximum-grenzen vastgesteld voor huren en pachten en voor de prijzen van alle artikelen, die tot dusverre niet onder de wet op de prijscontrole vielen.

Ook aan de sterke stijging van de agrarische prijzen, tot dusverre het zwakste element in het Amerikaansche

⁷⁾ De eerste prijswet was van Augustus, de tweede van November 1941. (Volgens een artikel van Dr. W. F. Walter in „Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik” van Mei 1942).

⁸⁾ De „Emergency Price Control Act” van Januari 1942 (waarbij het „Office of Price Administration and Civilian Supply” de bevoegdheid kreeg de prijzen te fixeren, met uitzondering van de loonen en de agrarische prijzen) en een verordening van eind April.

⁹⁾ De „National War Labor Board” werd in Januari van dit jaar ingesteld om de stabiliteit der loonen te verzekeren. De voorzitter van deze „Board” heeft medegedeeld, dat de loonen niet star zullen worden vastgehouden, maar anderzijds ook niet willekeurig zullen kunnen stijgen. Voorstellen tot loonsverhoging zullen strenger dan tot dusverre behandeld worden, maar de „Board” zal ook verder ongelijkheden uit den weg ruimen en een politiek van verbetering van de lage loonen volgen (Jaarverslag 1941/42 „B.I.B.”, blz. 22).

¹⁰⁾ Volgens „N.R.C.” van 6 October 1942.

prijsmechanisme, schijnt een eind te komen. Bij de verordening inzake de prijzen van eind April was bepaald, dat maximum-prijzen voor agrarische producten niet beneden 110 pCt. van de pariteitsprijzen¹⁰⁾ mochten worden vastgesteld. Bij de behandeling van het wetsontwerp hadden de landbouwers geëischt, dat de agrarische prijzen zouden worden vastgesteld op grond van de kostprijzen, waardoor een verhoging van de loonen automatisch tot een verhoging van de agrarische prijzen zou leiden. Een verhoging van de loonen in den landbouw is niet ondenkbaar, als gevolg van het gebrek aan werkrachten door de toegenomen activiteit in de industrie en de eischen van het leger. De eis van een automatische prijsstijging is afgewezen; de President heeft echter de bevoegdheid gekregen tot prijsverhogingen¹¹⁾.

Rantsoenering.

Stabilisering der prijzen is — dat heeft de ervaring voldoende geleerd — gemakkelijker op papier dan in de practijk. Zij is niet te verkrijgen zonder een vergaande rantsoenering van het civiele verbruik. Een belangrijke voorwaarde voor een doeltreffende prijscontrole is daarom de rantsoenering. De rantsoenering van artikelen voor dagelijksche levensbehoeften had echter in de Vereenigde Staten tot voor kort weinig te beteekenen. Integendeel, het verbruik was in den zomer van 1941 groter dan ooit tevoren; in het eerste kwartaal van dit jaar waren de omzettingen in den detailhandel, met uitzondering van automobielen, nog steeds zoo hoog als het gemiddelde van 1941. Daarbij moet men evenwel in het oog houden, dat dit mede hiervan een gevolg is, dat door de aanwezigige voorraden nog aan de vraag kon worden voldaan.

De stijging van het verbruik is niets uitzonderlijks; zij is een gewoon verschijnsel in een opgaande conjunctuur en gemakkelijk te verklaren, indien men weet, dat de uitbetaalde loonsommen in 1941 met \$ 12 miljard zijn gestegen. Zij zette echter de inflatiespiraal in beweging. In een oorlogseconomie, die — op volle toeren draaiend — doeltreffend wil functioneeren, behoort het verbruik te dalen, ondanks de stijging van het nationale inkomen.

Ook in de Vereenigde Staten zal de rantsoenering van artikelen voor levensonderhoud daarom verder om zich heen moeten grijpen. Tot dusverre heeft de rantsoenering vooral betrekking gehad op belangrijke grondstoffen en op duurzame verbruiksgoederen, omdat de industrieën van deze goederen direct in concurrentie treden met de oorlogsindustrieën. Ook heeft men door het bemoeilijken van de financiering van afbetalingscontracten door de „Federal Reserve”-banken in deze richting gewerkt¹²⁾. Dat dit wel van belang is, blijkt hieruit, dat volgens schattingen in 1941 voor een record-bedrag van \$ 6 miljard aan afbetalingscredieten uitstond¹³⁾.

De mogelijkheid tot verdere rantsoenering zullen voor een belangrijk deel de doeltreffendheid van de prijscontrole bepalen. Dat dit punt in de anti-inflatiëwet is opgenomen, is volkomen logisch. In hoeverre het echter kan worden verwezenlijkt, valt niet te beoordeelen.

Het civiele verbruik kan slechts op vier wijzen worden beperkt, nl. vrijwillig, door rantsoenering, door belastingen of tenslotte door prijsstijging. Een uitsluitend vrijwillige beperking van het verbruik is natuurlijk; met het oog op den omvang, die deze moet aannemen, uitgesloten!

¹⁰⁾ De pariteitsprijzen hebben betrekking op een zoodanige niveau van groothandelsprijzen; dat de landbouwers daardoor dezelfde hoeveelheid niet-agrarische goederen kunnen kopen als in de periode van 1909 tot 1914.

¹¹⁾ „N.R.C.” van 6 October jl.

¹²⁾ O.a. door verkorting van den looptijd der credieten en een verhoging van het bedrag der contante betalingen. In Mei van dit jaar werden deze bepalingen verscherpt en aangevuld.

¹³⁾ Deze en de bovenstaande gegevens zijn ontleend aan het jaarverslag 1941/42 van de „B.I.B.”.

Een beperking door middel van prijsstijging werkt eerst op den langen duur als gevolg van inflatie, welke echter juist moet worden voorkomen. Een rantsoenerings- en belastingpolitiek zijn uit een oogpunt van bestrijding van inflatie te beschouwen als elkaars complementen. Men krijgt den indruk, dat de belastingpolitiek tot voor kort krachtiger is gevoerd dan de rantsoeneringspolitiek.

Belastingpolitiek.

Uit het overzicht van de begroting blijkt, voor welke enorme taak de monetaire en fiscale autoriteiten staan. Want in de laatste jaren werd elke verhooging der belastingen, die het begrotingstekort trachtte te verminderen, weer achterhaald door nieuwe uitgaven. Zoo steegen de belastinginkomsten in 1941, vergeleken met 1940, met de helft, maar relatief daalde het aandeel der belastingen in de totale uitgaven van $\frac{2}{3}$ tot $\frac{1}{3}$. Ongeveer een jaar geleden werden nieuwe belastingen ingevoerd, o.a. een verlaging van de belastinggrens, waardoor het aantal belastingbetalers verdubbelde; sedertdien zijn nog nieuwe belastingen ingevoerd¹³⁾. De anti-inflatiwet beoogt een verdere verzwaring.

De stijging van de belastinginkomsten is niet alleen een gevolg van een verhooging van bestaande en de invoering van nieuwe belastingen, maar ook van de verhoogde activiteit, waardoor het nationale inkomen stijgt. In de Vereenigde Staten steeg dit in 1941 vergeleken met 1940 met ruim \$ 17 milliard (van \$ 77 tot \$ 94,5 milliard). Van deze stijging kwam ruim \$ 12 milliard, of 70 pCt, voor rekening van het inkomen van arbeiders en employés, wier loonen en salarissen toenamen door de grootere werkgelegenheid, hogere loonen en langere werktijden¹⁴⁾. Deze gelden worden onder normale omstandigheden vooral in consumptiegoederen omgezet, terwijl de grootere inkomsten van degenen, die hogere inkomens genieten, meer naar de kapitaalmarkt worden geleid. De verdere stijging van het nationale inkomen — dit wordt voor dit jaar op \$ 110 milliard geschat — brengt dus in de Vereenigde Staten, die op het gebied van de rantsoenering, nog niet zoo ver zijn voortgeschreden als andere oorlogvoerende landen, bijzondere moeilijkheden met zich mede. De betrekkelijk milde rantsoeneringspolitiek zou daarom, fiscaal gezien, aangevuld kunnen worden door een verhooging van de belastingen van de klasse met lagere inkomens, d.w.z. een verzwaring der belastingen van de groote massa der bevolking.

In dit verband wijst Dr. Grosz in zijn genoemd artikel er op, dat de financieele discussie in de Vereenigde Staten zich bezighoudt met de gevaren van socialen aard, welke uit een dergelijke belastingpolitiek zouden kunnen voortvloeien. Het gevolg van een dergelijke fiscale politiek zou zijn, dat de groote massa der bevolking zware belastingen zou opbrengen, terwijl degenen met hooge inkomens weliswaar in absoluten zin zwaarder belast zouden zijn, maar toch nog voldoende kunnen sparen en dus na den oorlog nog in het bezit zouden zijn van staatsobligaties, die rente geven en worden afgelost. In de discussie wordt er de nadruk op gelegd, dat de fiscale politiek feitelijk moet worden veranderd in dien zin, dat de hogere inkomens nog zwaarder worden belast en een deel van de lagere inkomens moet worden afgeroomd door leeningen. De terugbetaling van deze leeningen na den oorlog zou een steun zijn bij de omzetting van het productie-apparaat voor vredesdoeleinden, omdat is aan te nemen, dat dan een deel van deze leeningen zullen worden gerealiseerd om verbruiksgoederen te kopen. Hoe dit ook zij, deze denkbeelden wijzen er in elk geval op, van hoe groot belang een verdere afrooming van de koopkracht van de massa der bevolking voor een ondersteuning van de prijspolitiek wordt geacht.

De verzwaring der belastingen leidt echter niet alleen tot een beperking van het verbruik, maar scheidt ook

de middelen voor de financiering van de enorme staatsuitgaven.

Bevorderen van het sparen.

De rantsoenering van het verbruik en de verhooging der belastingen zijn aan grenzen gebonden; zij zijn niet voldoende om de overtollige koopkracht van de markt af te roemen. Deze koopkracht blijft een gevaar, omdat zij zich in goederen, waarvan nog een vrije markt bestaat, en die in de Vereenigde Staten nog zeer groot is, kan omzetten en zodoende de prijsstabilisatie kan tegenwerken. Vandaar, dat in alle oorlogvoerende landen maatregelen zijn genomen om het sparen te bevorderen. Tot dusverre geschiedt dit in de Vereenigde Staten nog langs vrijwillige weg. Het vorige jaar werden maatregelen genomen, om staatspapieren buiten den kring van financieele instellingen onder te brengen. Voor dit doel werden nieuwe waardepapieren geschapen, n.l. de verdedigings-spaarobligaties, die vóór 1952 niet door banken mogen worden gekocht en belastinganticipatiebewijzen (Steuer-gutscheine), met een looptijd van twee jaren¹⁵⁾.

Welke nieuwe maatregelen ter bevordering van den spaarlust op grond van de wet tegen de inflatie zijn of zullen worden genomen, is ons niet bekend. Zij zullen er waarschijnlijk op gericht zijn om eenerzijds den looptijd van het staatspapier te verlengen, anderzijds om het publiek, op grootere schaal dan tot dusverre is geschied, bij staatsobligaties te interesseeren. Immers slechts op deze wijze is het mogelijk om de overtollige koopkracht te verminderen. Bij het eerste middel denkt men aan de toekomst, n.l. dat de koopkracht, die thans is gebonden in kortlopende leeningen, wel eens op een ongewenscht moment zou kunnen vrijkomen.

De wensch om de staatsobligaties in ruimere mate in handen van het publiek te brengen, is een logisch gevolg van de bovengenoemde maatregelen en vloeit niet voort uit de positie van het credietwezen met het oog op de financieele behoefte van de Schatkist. Want de omvang van de credietexpansie kan door de banken, zooals reeds is opgemerkt, nog aanzienlijk worden vergroot. Maar al spaart het publiek in den vorm van banktegoeden, dan kunnen deze elk oogenblik weer op de markt verschijnen. Hebben de banken tegenover deze bedragen staatspapieren gekocht, dan zijn hieraan toch gevaren verbonden. Een directe deelneming van het publiek in staatsobligaties verdient daarom den voorkeur.

Het land, waar tien jaren geleden een geweldige depressie heerschte als gevolg van een overvloed aan goederen en productieve krachten, staat thans in het teken van een crisis der schaarschte. Maar de huidige problemen zijn belangrijker dan toen en het is te verwachten, dat de genomen en nog te nemen maatregelen tot gevolgen op economisch en sociaal gebied zullen leiden, waarvan men zich thans moeilijk een voorstelling kan maken.

v. d. V.

¹³⁾ Wij ontleenen deze feiten aan het laatste jaarverslag van den „B.I.B.". Deze belastinganticipatiebewijzen hebben waarschijnlijk vooral ten doel om de koopkracht voortijdig te binden.

AANTEKENINGEN.

DE VERDEELING VAN HET AAN DE AMSTERDAMSCHE BEURS BELEGDE KAPITAAL OVER DE VERSCHILLENDE FONDSCATEGORIEËN.

Naschrift.

Het materiaal voor het artikel onder bovenstaanden titel in „E.-S.B.” van 28 October jl. is afkomstig van de economische afdeling van de Mählers Bank N.V. te Amsterdam.

F. BRUINS.

¹⁴⁾ Volgens het laatste jaarverslag van de „B.I.B.”, blz. 11.

Alfabetische Index Overheidsmaatregelen op economisch gebied

(Zie voor den alfabetischen index Overheidsmaatregelen in 1941 het Jaarregister 1941, laatste-bladzijde)

	Blz.		Blz.		Blz.
Aardappelen	33, 47, 248, 314, 335, 354, 364,	Klommen	272	Uien	33
	394, 414, 424	Kunstmest	59, 215, 335	Varkens	59, 227, 315
Aardolieproducten	102, 345, 414	Kwekerij	59, 354	Vee	67, 165, 185, 195, 205, 227, 248, 272, 315,
Accijns	33, 185, 195, 354, 364	Landbouw	33, 47, 59, 67, 75, 85, 93, 102, 155,		355, 375, 414, 425, 491, 506
Advertenties	345		165, 195, 205, 215, 227, 248, 305, 364, 375,	Veenproducten	113
Alval	165, 445		385, 394/95, 425, 446, 468, 491, 506	Veevoeder	47, 102, 238, 445
Arbidszaken	113, 189, 215, 227, 248, 272,	Landstand, Nederlandsche	33, 102, 272	Vennootschappen	325, 363
	305, 325, 345, 354, 364, 374, 414, 445, 467,	Leeningfonds 1940	102	Vennootschapsbelasting	227, 305, 335, 395
	506	Loonbelasting	335	Verf en -grondstoffen	102, 165
Bakkerij	335, 345	Lucerne	354	Verkoopverbod	468
Bank- en Credietwezen	33, 195	Machines	215	Vermogensbelasting	227, 305
Bankwet 1937	195	Meel en -producten	101, 195, 479, 491	Vervoerswezen	59, 102, 165, 248, 375, 492
Bedrijfsorganisatie Vee en Vleesch	59, 305,	Melk, en -producten	33, 205	Verzekering	414, 445, 506
	315	Merkengeld	113	Vestigingseischen	102
Bedrijfsvorm	59	Metalen	47, 58, 75, 155, 184, 195, 227, 238,	Vezelstoffen	215
Belastingen	33, 59, 227, 248, 305, 355		394, 414, 467	Vijscherij	33, 59, 102, 123, 215, 305, 325,
Bindtouw	33, 215	Middenstand	195, 215, 272		385, 425, 479
Binnenscheepvaart	59, 156, 238, 248, 446, 468	Mijnbouw	305	Vlas	59, 75, 227, 248
Bloembollen	364, 506	Molens	445	Vleesch	59, 165, 185, 205, 315, 355, 468
Bloemkwekerij	155, 506	Motorbrandstof	58, 165, 215, 305, 325	Voederbieten	215
Boschbouw	185	Nationale Plan	101, 345, 479	Voedselvoorziening	33, 47, 59, 75, 123, 155,
Bouwnijverheid	47, 58, 143, 325	Nederlandsche Coöperatieve Raad	194		175, 205, 227, 355, 364, 375, 415, 425, 446,
Buitenlandsche Handel	47, 59, 75, 101, 113,	Nicotine	102		491
	155, 204, 215, 227, 238, 272, 314, 325, 345,	Oliën en vetten	102, 195, 215, 305, 468	Vruchtboomen	355
	374, 384, 414, 445, 467, 478, 491	Omzetbelasting	59, 102, 227, 315, 335, 364,	Vijandelijk vermogen	215
Chemische Industrie	58, 184, 248		425, 492	Waardevermeerderingsbelasting	385
Commissarissenbelasting	415	Ondernemingsbelasting	227, 364	Warenwet	305
Deviezenverkeer	33, 59, 167, 335, 355	Oorlogsschade	123, 184, 195	Wol	205, 506
Diamant	113	Oost-Compagnie, Nederlandsche	314	Wijnbelasting	33
Distributie	354	Organisatie Bedrijfsleven	47, 102, 113, 123,	Zaden	47, 59, 102, 123, 156, 195, 205, 335,
Dividendbeperking	59, 335		165, 195, 204, 215, 227, 238, 248, 305, 314,		364, 385, 479
Drankwet	58		325, 335, 345, 354, 363, 375, 467, 478, 491,	Zuidvruchten	195
Drukwerk	345		506	Zuivel	227, 335, 355, 364, 385, 395, 445,
Economische Rechtspraak	194, 445, 467, 478	Paarden	215, 414		446
Effecten	468, 492	Pacht	67, 102, 123, 165, 335, 354,		
Eieren	248, 354	Papier	58, 102, 195, 204, 215, 335		
Electriciteit	334	Pelsterijen	58		
Electrotechnische Industrie	58	Pensionbedrijven	58, 248		
Fruit	59, 315, 345, 445, 479	Peulvruchten	205		
Garnalen	123	Pluimveehouderij	165, 248, 354, 468, 491		
Gas	334	Postverkeer	59		
Gasgeneratoren	325	Prijsregeling	47, 58, 75, 101, 113, 123, 155,		
Gevogelte	47		165, 184, 195, 204, 215, 227, 238, 248, 305,		
Goederen voor Duitsche Weermacht	345		314, 325, 335, 345, 363, 384, 394, 414, 424,		
Gort	335		445, 467, 478, 491, 506		
Grafische Industrie	58, 75, 194	Radio	47		
Granen	205, 479, 506	Rantsoenering	227		
Gras	354	Registratierechten	59		
Grasland	33, 67, 85, 155, 205	Restaurants	75		
Griend en riet	467	Rijwielen	47, 123		
Groenten	33, 155, 315, 335, 345, 479	Rubber	113, 123, 305, 467		
Handel	204, 215, 227, 238, 248, 314, 325,	Ruwvoedergewassen	355		
	345, 354, 363, 374, 384, 394, 414, 424, 445,	Slachtvee	33, 59, 67, 248, 272,		
	467, 478, 491, 506	Smeerolie	102		
Heffingen	354, 506	Spaar- en betaalzegelkasbedrijf	102, 227, 355		
Hennep	205, 479	Spertijden Kleinbedrijf	75, 123		
Hooi	335, 354	Statistisch onderzoek	506		
Hout	248, 272, 335, 345, 354, 445	Stroo	491		
Industrie	238, 248, 345, 354, 363, 375, 384,	Suikerbieten	205		
	394, 424, 445, 467, 478, 506	Surrogaten	155		
Inlichtingen verstrekken	468	Tabak	47, 58, 113, 195, 355		
Kaas	75, 227, 315	Tankgas	205		
Kamers van Koophandel	47, 184	Textiel	102, 325, 364		
Kantoormachines	156	Tuinbouw	33, 59, 102, 205, 227, 364, 395,		
Kapok	101, 165		414, 425, 468, 506		
Keramische Industrie	58, 194	Turf	59, 335, 467		
Klaver	354	Tweelandenorganisaties	59		

DE TWENTSCHE BANK N.V.

MAANDSTAAT OP 31 OCTOBER 1942

Kas, Kassiers en Daggeldleeningen	f 8.076.386,47	Kapitaal	f 40.000.000,—
Nederlandsch Schatkistpapier	„ 300.536.518,52	Reserve	„ 11.000.000,—
Ander Overheidspapier	„ 6.433.358,47	Bouwreserve	„ 1.500.000,—
Wissels	„ 574.572,74	Deposito's op Termijn	„ 45.542.964,52
Bankiers in Binnen- en Buitenland	„ 12.715.533,41	Crediteuren	„ 261.993.381,81
Effecten en Syndicaten	„ 2.342.531,72	Kassiers en genomen Daggeldleeningen	„ 3.021.202,60
Prolongatiën en Voorschotten tegen Effecten	„ 7.620.104,29	Overlopende Saldi en Andere Rekeningen	„ 10.135.304,09
Debiteuren	„ 29.403.691,19	Reserve voor Verleende Pensioenen	„ 1.555.422,71
Deelnemingen (incl. Voorschotten)	„ 1.490.156,21	Aandeelhouders voor Effecten in Leendepôt	„ 12.963.950,—
Gebouwen	„ 4.000.000,—		
Belegde Reserve voor Verleende Pensioenen	„ 1.555.422,71		
Effecten van Aandeelhouders in Leendepôt	„ 12.963.950,—		
	f 387.712.225,73		f 387.712.225,73